

La primera edició de la jornada Climent Ferré va posar en relleu l'economia rural per a millorar la gestió del risc que suposa el canvi climàtic. Experts en gestió forestal i activistes de l'economia circular van reivindicar la bioeconomia local com una de les eines més eficients

L'Ebre ha passat de tenir un 5% a un 50% de superfície forestal en un segle

Terres de l'Ebre Ò.M.J.

L'extinció dels incendis d'última generació té un límit i és necessari invertir més en prevenció a través de la recuperació i conservació d'un paisatge viu i resilient davant les emergències, amb la bioeconomia local (agricultura, pastura, apicultura o caça, entre altres) com a principal instrument per a estimular i fixar un territori divers i discontinu -el mosaic de què es parla gràficament- que trenque una dinàmica esferèidra: la superfície forestal de les Terres de l'Ebre ha passat de suposar un 5 % l'any 1925 al 50 % actual, en què arriba a les 162.534 hectàrees, la gran majoria, sense gestionar, i de les quals 85.879 són denses i arbrades, principalment de pi blanc. I això tenint en compte que una bona part del territori, com el Delta, no té bosc. **"Un canvi així en tans pocs anys és dramàtic"**, sosté Rut Domènech, tècnica de l'àrea de Territori i Acció Climàtica del Copate. En resum, la pèrdua de gairebé la meitat de superfície de conreu, sumada al canvi climàtic, intensifica el risc de patir alguns incendis forestals extrems amb conseqüències letals, per molt que la capacitat dels cossos d'extinció haja millorat i puga controlar la majoria dels focs que es produeixen. És a dir, es descontrolen menys incendis, però els que ho fan, es convertixen en una bomba.

Esta conclusió, constatada per focs com el del 2019 a la Ribera d'Ebre, va penetrant a l'agenda pública i a les consciències col·lectives, però la concreció de polítiques i els resultats que puguin invertir una dinàmica de dècades, i que passen per recuperar camps de cultiu i revalorar el sector primari per a frenar el despoblament, encara són lluny. En este context, el Consorci de Polítiques Ambientals de les Terres de l'Ebre (Copate), amb la col·laboració de la URV i de l'Idocè, va organitzar la primera Jornada Climent Ferré amb el títol *Comptabilitzar el valor de l'economia rural en la gestió del risc del canvi cli-*

Zones de bosc amb molt de combustible a Alfara, Garcia, Rasquera i Paüls -d'esquerra a dreta i de dalt a baix-.

La pèrdua de conreus i d'activitat rural augmenta el risc d'incendis inabordables

màtic, que es va fer al Campus Terres de l'Ebre de la universitat amb ponents de prestigi, i que va posar en contacte responsables institucionals, tècnics, productors agrícoles, empreses i propietaris forestals, fundacions i centres de recerca.

La problemàtica és irrefutable: s'ha passat d'un paisatge eminentment agrícola, amb espais oberts i tancats, i amb molta biodiversitat amb un paper important de la pastura en llocs com la Serra de Cardó, a un paisatge continu i homogeni, amb pèrdua d'hàbitats i biodiversitat i que acaba sent gestionat pels grans incendis forestals. També els creixements urbans perifèrics -Domènech posa com a exemple el Coll de l'Alba, a Tortosa- no només resten superfície agrícola, encara que siga en menor quantitat, sinó que compliquen la lluita dels cossos d'extinció a l'hora de

protegir les persones que viuen en zones parcialment urbanitzades però embolcallades de massa forestal.

Els discursos de la jornada van advocar per preveure un paisatge del futur novament heterogeni, amb la població rural com a principal agent desenvolupador i la bioeconomia, l'economia circular i l'economia local com a motors en un territori que és Reserva de la Biosfera. És a dir, cal crear economia amb el producte resultant de les activitats rurals: carn, làctics, llana, fruits o biomassa.

CONCLUSIONS Eduard Rojas, doctor enginyer de forest i director de boscos de l'Organització de les Nacions Unides per a l'Agricultura i l'Alimentació, va reivindicar la importància dels terrenys forestals com a font de biomaterials i bionergia, de serveis ambientals i socials clau, però a la vegada també va defensar les activitats de bioeconomia local esmentades, que **"reduïxen la quantitat de vegetació disponible per als incendis i augmenten la recàrrega dels aqüífers, que són factors de pol·lització en el cas de l'apicultura, i**

generen llocs de treball". També va posar èmfasi en la bioconstrucció, en concret, en la fusta contralaminada, que ja s'utilitza en altres països.

Rojas va afirmar que la bioeconomia **"és clau per a poder garantir la sostenibilitat dels cicles de carboni"**. Com més activitat i biodiversitat al camp i a la muntanya, com més nets estiguen els boscos, més capacitat de retenir carboni (sobretot captat pels troncs) que no s'emet a l'atmosfera, i menys combustible a disposició dels incendis.

Per la seua banda, Marc Castellnou, enginyer de forest i analista en cap dels GRAF, va plantejar el problema dels incendis de sisena generació, a partir de l'acumulació de vegetació fina i morta al bosc a causa de l'estrès climàtic, la qual cosa comporta incendis més intensos en moments meteorològicament més durs. Va explicar els processos de piroconvecció, que provoquen autèntiques tempestes de foc amb intensitats que no permeten l'extinció. Xile, Portugal i Grècia n'han estat exemples relativament recents al món. Per això va defensar, com sempre ha fet en els darrers anys,

DESTACAT

Qui era Climent Ferré?

El nom de la jornada que es va fer a la URV homenatja de forma pòstuma la figura de Climent Ferré, que va formar part del CODE -després integrat al Copate- a partir del 2003 i que va ser una figura destacada en la configuració de Plans de Sostenibilitat Ambiental, el Catàleg del Paisatge de les Terres de l'Ebre o la candidatura ebreca a Reserva de la Biosfera. També va activar un servei d'assistència forestal per als municipis de les quatre comarques.

"paisatges gestionats i especialment diversos estructuralment"

Al seu torn, Marta Corella, enginyera de forest, activista de l'economia circular rural i a l'alcaldesa d'Orea (210 habitants), a Guadalajara, va intervenir per a posar el contrapunt des de la realitat local. Segons la ponent, **"no és la falta de recursos allò que buida el territori sinó la falta d'oportunitats"**, i va plantejar que les ciutats valoren i paguen a preu just per a rebre tots els serveis de les zones rurals: fixació de carboni, reserves d'aigua, regulació de cabals, fonts de salut i oci, productes alimentaris, energia, etcètera. Per què un pagès no pot rebre un plus per a mantenir zones de conreu properes a zones urbanes o que ajuden a configurar el mosaic que protegeix dels incendis? **"Tenim com a reptes que la societat urbana entenga la gestió sostenible dels recursos naturals"**, va defensar. Domènech afegix que falta explicar bé com és el nostre bosc mediterrani i el valor que té, ja que en part de l'imaginari col·lectiu urbà els boscos són els de les postals d'altres paisatges europeus. **"Hem abandonat el nostre bosc. Hi anem per a gaudir-ne, però no dixem que les persones que hi viuen mantinguen una activitat econòmica"**, tanca.